

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ:

історія

і

сучасність

НАУКОВИЙ ЗБІРНИК

В. Т. Чайківська
(м. Житомир)

Акмеїзм у поезії Олега Ольжича

Олег Ольжич був поетом нового покоління, яке, природно, утверджувало у літературі свій голос, своє бачення, свою поетику. Його творчість відзначається широтою тем і сюжетів, водночас вельми ощадна в художніх засобах. “Вірші Ольжича,—згадувала Катерина Білецька,—кам’яні, пророчні, суворі, вони поривають до незбагнених вершин і відбивають ритмом походу” (1) (с.23).

У критиці зустрічаємо твердження, що між батьком Олександром Олесем і сином Олегом було творче непорозуміння. Розбіжності у поглядах на поетику віршів можна розглядати, як виступ чи то пак “бунт проти символізму”, який оголосили акмеїсти. Доцільність такої аналогії пояснюється тим, що поезія О. Олесея протікала у річищі символізму, а вірші Ольжича можна розглядати, як акмеїстські.

Цікаво простежити риси акмеїзму у поезії Олега Ольжича. Насамперед нагадаємо, що акмеїзм як нова течія, яка прийшла на зміну символізму, зв’язана з творчістю цілого ряду російських поетів, поч. ХХ ст., зокрема М. Гумільова (це йому належала сама ідея назви від давньогрецького “акме”—квітуха сила, розквіт, найвищий ступінь, або іще адамїзм- мужньо твердий і ясний погляд на життя), а також А. Ахматової та Й. Мандельштама.

Якщо врахувати, що акмеїсти підносили ідеал волі, внутрішньої зібраності, коли людина повинна бути твердішою всього на землі і ставитись до неї, як алмаз до скла, то поезія О. Ольжича цілком відповідала цьому принципу:

Захочеш—і будеш. В людині, затам, Лежить невідгадана сила (2),—читаємо у “Незнаному воякові”.

Або:

Холодна очей твоїх синя вода,

Що бачать гостріше і далі.

І навіть любов твоя буде тверда,

Як бронза, рубин і емалі(2) (с. 89).

Критик М. Неврий слушно зазначає, що О. Ольжич був більше схильний до поезії раціональної, предметної, поезії духовної енергії, інтелектуальної і вольової, спроможної виховувати цілісну натуру, сильний характер (1) (с.11).

Збірка “Вежі”, наприклад, уся просякнута ідеєю героїзму. Це сходження до самих вершин духовності, але О. Ольжич піднімається, як і акмеїсти, тільки на ті вежі, які він сам може спорудити. Звідси і проблема особистої готовності стати жертвою заради великої справи:

Та ти не відхилиш свого вінця,

*Блідий, наче крейда, і тихий,
Підеш неухильно, підеш до кінця,
І вибух зголосить твій прихід*(2) (с.96).

Або:

*Там втрат не буває, де жертва.
Здобутий в огні бастион*(2) (с.81).

Зауважимо, що вольовому духу поезії О. Ольжича цілком відповідала орієнтація на аскетично бідні, але класично точні рими, у нього слова “проті і суворі”.

Чуттєва пластика і побутова деталь у акмеїстів були першочерговими. На відміну від символістів вони декларували необхідність повернути поезії відчуття реального життя. Їх приваблював зовнішній, здебільшого естетизований побут, “дух мелочей прелестных и воздушных” (М. Кузмин), або ж підкреслений прозаїзм житейських реалій. Звернемось до поезії Олега Ольжича:

*На темних кладках сивої ріки
Б'ють білля на світанку молодиці...
І долітає крізь туман важкий
Їх пісня тужна і туга, мов криця.
Жінки струнки і смагли, що хати
Підводять синьо і беруть коноплі...*(2) (с.128).

Або:

*Обійстя у соннім підміській селі—
Сади і сади, та левади,—
Набої, що ти їх збирав на ріллі,
І школа-леговище зради.*(2) (с.86)

Цілком у дусі акмеїстів простежується увага О. Ольжича до природно-біологічного начала у людині, він іноді поетизує первісні емоції:

*Ти вічна й одна, Людина,
Дитя землі і простору.*(2) (с.107).

У поезії О. Ольжича жив ідеал безперервного героїчного самовиявлення, унаслідок якого від символістів, які вимагали постійного горіння, екстазу:

Їх душі—горіння і криця— У нашому завжди гурті...(2) (с.85) А в “Незнаному воякові” читаємо:
*Дорогу назви свою, ця— або ця,
Горіння—чи збирання крихом...*(2) (с.88).

Або:

*Ширше груди! Повніше серця!
(бо згориш від чекання, згориш)*(2) (с.115).

Олег Ольжич надавав великого значення свідомому смислу слова і взагалі голосу, такий же прекрасній формі, як музика для символістів (Й. Мандельштам).

Очевидно, тому більшість віршів у нього мають епічний характер, вони справляють враження кінематографічної стрічки, яка складається з окремих епізодів, окремих значеннєвих предметів, що створюють цілісну картину, він малює словом, ніби художник пензлем (“Візія”, “Ах, ці літні, ці червоні вишеградські ранки...”).

Отже, поетика О. Ольжича, отой ідеал найвищої мужності, співзвучні з принципами акмеїзму, були підготовлені стилем і практичними потребами самої епохи, у яку жив і боровся поет і воїн.

1. Ольжич Олег. Цитаделя духа: Братислава, 1991.

2. Ольжич Олег. Незнаному воякові: К., 1994.